

POSTANOWIENIE

Dnia 8 maja 2012 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Jerzy Kuźniar (przewodniczący)

SSN Romualda Spyt

SSN Małgorzata Wrębiakowska-Marzec (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku M. R. i J. B.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych

o ustalenie istnienia bądź nieistnienia ubezpieczeń społecznych,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 8 maja 2012 r.,

zażalenia wnioskodawczynie M. R. na postanowienie Sądu Apelacyjnego z dnia 30 listopada 2011 r.,

oddala zażalenie.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 30 listopada 2011 r. Sąd Apelacyjny - działając na podstawie art. 373 w związku z art. 370 k.p.c. - odrzucił apelację M. R. od wyroku Sądu Okręgowego z dnia 11 sierpnia 2011 r. z tej przyczyny, że uzasadnienie tego wyroku zostało sporządzone i doręczone w dniu 5 października 2011 r. na wniosek pełnomocnika wnioskodawczynie będącego radcą prawnym, złożony ustnie do protokołu z ogłoszenia wyroku przez Sąd pierwszej instancji, zaś apelacja wniesiona w dniu 18 października 2011 r. została wywiedziona z przekroczeniem terminu określonego w art. 369 § 2 k.p.c.

W tym zakresie Sąd Apelacyjny odwołał się do wyrażonego przez Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 21 kwietnia 2005 r., I PZ 44/04 poglądu, że wnioski o doręczenie wyroku sądu drugiej instancji z uzasadnieniem powinien być złożony na piśmie. Z mocy art. 466 k.p.c. *a contrario*, prawo do ustnego zgłoszenia w sądzie wniosku o doręczenie wyroku z uzasadnieniem nie przysługuje stronie reprezentowanej przez profesjonalnego pełnomocnika. Z tego względu Sąd Apelacyjny uznał za nieskuteczny wniosek pełnomocnika wnioskodawczynie o sporządzenie uzasadnienia wyroku, zgłoszony podczas posiedzenia jawnego wyznaczonego w celu publikacji wyroku Sądu pierwszej instancji, stając na stanowisku, że błędne działanie tego Sądu - polegające na niezastosowaniu sankcji w postaci odrzucenia środka odwoławczego - nie może sanować uchybienia skarżącej w zakresie przekroczenia terminu na wniesienie środka odwoławczego i wyłączać sankcję przewidzianą w art. 373 w związku z art. 370 k.p.c.

W zażaleniu na powyższe postanowienie pełnomocnik M.R. zarzucił naruszenie: 1) art. 87 ust. 1 oraz art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej polegające na wyjściu poza dopuszczalne granice wykładni, skonstruowaniu normy nieprzewidzianej przez ustawodawcę i oparciu rozstrzygnięcia na tej normie; 2) art. 466 k.p.c. poprzez jego błędną wykładnię wyrażającą się w uznaniu, że uniemożliwia on profesjonalnemu pełnomocnikowi złożenie wniosku o sporządzenie uzasadnienia wyroku ustnie do protokołu rozprawy publikacyjnej; 3) art. 328 w związku z art. 466 k.p.c., poprzez ich błędne zastosowanie polegające na przyjęciu, że pełnomocnik ubezpieczonej nie złożył skutecznie wniosku o sporządzenie uzasadnienia wyroku; 4) art. 328 § 2 w związku z art. 361 k.p.c., poprzez sporządzenie uzasadnienia bez wyjaśnienia w stopniu wystarczającym podstawy prawnej rozstrzygnięcia; 5) art. 369 § 1 k.p.c., poprzez jego niezastosowanie; 6) art. 369 § 2 k.p.c., poprzez jego zastosowanie pomimo niezaistnienia przesłanek jego zastosowania; 7) art. 373 w związku z art. 370 k.p.c., poprzez ich zastosowanie pomimo niezaistnienia przesłanek ich zastosowania.

Wskazując na powyższe zarzuty skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżanego postanowienia i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania.

W uzasadnieniu zażalenia podniesiono, że w postępowaniu zwykłym strona lub reprezentujący ją pełnomocnik może złożyć wniosek o sporządzenie uzasadnienia wyroku do protokołu posiedzenia wyznaczonego w celu jego publikacji, gdyż art. 328 § 1 k.p.c. nie zawiera żadnego ograniczenia w tym względzie. Z tego punktu widzenia dokonana przez Sąd Apelacyjny interpretacja art. 466 k.p.c. pogarsza sytuację procesową strony działającej przez profesjonalnego pełnomocnika w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych w stosunku do sytuacji procesowej takiej strony w postępowaniu zwykłym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Stosownie do art. 125 § 1 k.p.c. pisma procesowe obejmują wnioski i oświadczenia stron składane poza rozprawą. Przepis ten konstruuje ogólną zasadę obowiązującą w postępowaniu cywilnym, z której wynika, że czynności procesowe poza rozprawą dokonywane są w formie pism procesowych. Posiedzenia jawne dzielą się na rozprawy oraz inne posiedzenia jawne niebędące rozprawami. Ogłoszenie wyroku następuje na posiedzeniu jawnym (art. 326 § 2 k.p.c.), lecz po zamknięciu rozprawy (art. 316 § 1 *in principio* k.p.c.), co oznacza, że wniosek strony o sporządzenie uzasadnienia wyroku, składany jest poza rozprawą, a więc i on musi przybrać postać pisma procesowego. Wyjątek od przedstawianej zasady ustanowiony został w art. 466 k.p.c., stosownie do którego pracownik lub ubezpieczony działający bez adwokata lub radcy prawnego może zgłosić w sądzie właściwym ustnie do protokołu powództwo oraz treść środków odwoławczych i innych pism procesowych. Błędne jest zatem założenie, na którym zbudowano argumentację zażalenia, że w postępowaniu zwykłym wniosek o sporządzenie uzasadnienia wyroku może być złożony w formie ustnej do protokołu. O formie tego wniosku decyduje bowiem treść art. 125 § 1 k.p.c., a nie art. 328 § 1 k.p.c. W konsekwencji przedstawiona przez Sąd drugiej instancji interpretacja art. 466 k.p.c. nie pogarsza sytuacji procesowej pracownika i ubezpieczonego w porównaniu do uprawnień stron w postępowaniu zwykłym.

Wykładnia językowa art. 466 k.p.c. jest jednoznaczna. Dotyczy on pracownika lub ubezpieczonego działającego bez adwokata lub radcy prawnego. Odstępstwo od jasnego i oczywistego sensu przepisu wyznaczonego jego jednoznacznym brzmieniem mogą uzasadniać tylko szczególnie istotne i doniosłe względy prawne, społeczne, ekonomiczne lub moralne. Art. 466 k.p.c. ma na celu przyznanie podmiotom procesowym z reguły nieposiadającym wiedzy prawniczej oraz gorzej radzącym sobie z prowadzeniem własnych spraw uprawnień pozwalających na odstępstwo od formalnych wymagań obowiązujących w postępowaniu cywilnym. Udział profesjonalnego pełnomocnika po stronie pracownika lub ubezpieczonego powoduje, że względy, dla których ustanowiono powyższy przywilej, przestają istnieć. W przypadku strony działającej przez adwokata lub radcę prawnego gwarancją skutecznego dokonania czynności procesowej jest właśnie fachowe zastępstwo, nie ma zatem w takim przypadku potrzeby odformalizowania reguł dotyczących czynności procesowych (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2000 r., I PKN 579/99, OSNAPiUS 2001 nr 15, poz. 488).

Trafnie zatem przyjął Sąd Apelacyjny, że wniosek o uzasadnienie wyroku zgłoszony przez radcę prawnego ustnie do protokołu nie był skuteczny. Sąd dwutygodniowy termin do wniesienia apelacji, stosownie do art. 369 § 2 k.p.c., biegł od dnia, w którym upłynął termin do żądania uzasadnienia. Skoro został on przekroczony, to odrzucenie apelacji na podstawie art. 370 k.p.c. w związku z art. 373 k.p.c. przez Sąd drugiej instancji odpowiada prawu.

Mając na uwadze powyższe Sąd Najwyższy na mocy art. 398¹⁴ w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. orzekł jak sentencji.